

Valeriu Bârgău**O VIAȚĂ DĂRUITĂ LITERATURII**

„Toată viața am trăit printre nescritori, aș putea spune – chiar între oameni care au urât scrisul, l-au considerat ca fiind superfluu omului normal. Treaba asta ar putea să înceapă de la bunica (ființa care m-a crescut), neștiutoare de carte și ar putea continua cu profesoara de română din clasa a V-a, care, atunci când i-am dat un caiet de dictando ce cuprindea o proprie descriere a Moldovei, mi-a înapoiat caietul și m-a trimis să culeg frunze de dud pentru viermii de mătase...”, mărturisirea Valeriu Bârgău într-un interviu în 1980, publicat de Mariana Pândaru în numărul omagial al revistei „Ardealul literar” (nr. 1/2006), consacrat cititorului publicației, plecat în eternitate la 3 ianuarie a.c.

Confesiunea citată mi se pare sugestivă și grăitoare pentru întreaga biografie a unui om care s-a născut și trăit pentru literatură prin toate fibrele ființei lui. Căci Valeriu Bârgău (1950 – 2006) rămâne în memoria unei mari părți a Ardealului prietenilor și cunoscuților lui (și, prin extrapolare, în conștiința literară națională) ca o figură de literat (poet, prozator, eseist, cititor de reviste și editor de carte) cu vocație enciclopedică, dăruindu-se cu egală generozitate pe toate planurile și ajungând la rezultate remarcabile pretutindeni unde și-a pus la lucru condeiul și spiritul. El a făcut parte din specia din ce în ce mai rară a creatorilor care, trecând peste orgolii, dispute și controverse, a știut să aprecieze cum se cuvine scriitorul, izvoditorul de frumuseți, oriunde și pe oricare din palierele culturii s-ar fi manifestat acesta. Opera lui de mentor, de ins cu charismă, care adună în jurul său oamenii de talent și-i ajută să se afirme literar poate fi considerată exemplară. Valeriu Bârgău identificându-se (ca să folosim o expresie des întâlnită într-o carte de interviuri pe care însuși a semnat-o) cu un veritabil „director de conștiințe” la Deva și pe Valea Jiului: a înființat și a condus un ziar și o revistă „cu răspândire națională” – „Ardealul literar și artistic”, a întemeiat o Asociație a scriitorilor din această parte de țară, apoi a pus bazele unei edituri și unei tipografii – „Călăuza v.b.”, de sub teascurile căreia a dat la iveală peste 350 de cărți de poezie, proză, critică literară, teatru, istorie, manuale școlare, cursuri universitare etc.

Pe de altă parte, recunoscându-i meritele de scriitor încă din 1975, reviste importante în epocă („Luceafărul”) ori edituri de elită („Cartea Românească”) îi publică și-i premiază poezia. „Într-o descendență oarecare din Witman, cu atât mai convingător cu cât relevă artificiile, dar nici înclinarea aceasta nu-i de transformat în program, fără complexe – scria Ion Caraion în *Jurnal, I* – Valeriu Bârgău comentează, descrie, divide în nuanțele ei destule, ascultă și psihanalizează materia. Pe cea înghețată, pe cea uscată ca pulberea, pe cea ursuză (a muntelui), pe cea din poem, pe cea neobosită, pe cea plină de bășici de rezervă, de motoare, de guri, care dă junghiuri în coaste, care stă în genunchi pe albiile fluviilor noi, care – umplută excedentar – se scutură... «prin orașe / până scapă de primejdia lunilor octombrie, noiembrie...»”.

Volumele care au urmat acestei neîntâmplătoare aprecieri au confirmat și ele din plin spusele lui Ion Caraion, ori speranțele pe care și le-a pus în acest poet un alt mare scriitor, Ion Gheorghe. *Floarea soarelui sau Mâna de lucru* (1978), *Alfabetul straniu în care vă vorbesc* (1980), *Tulburarea naturii* (1982), *Steaua de pământ* (1985), *Noima de aur* (1986), *Poezii în zori* (1988), *Apocalipsa după Valeriu* (1996), *Alfabetul straniu* (2005, antologie de autor), ca să nu cităm decât o parte dintre titlurile ce poartă semnătura lui Valeriu Bârgău, sunt cărți ce dau seamă contemporanilor, dar mai ales urmașilor despre efigia unui poet original, de o nebănuită forță, propunând un univers liric cu mare și puternic impact la cititor.

Rămâne ca soția lui, delicata poetă Mariana Pândaru, și fiul poetului să valorifice moștenirea culturală (care nu este deloc puțină și merită să fie tipărită, eventual în câteva volume de *Scrieri*) a lui Valeriu Bârgău și tot ei, împreună cu prietenii și colegii de la revista „Ardealul literar” și de la Editura „Călăuza v.b.” să ducă mai departe opera de editor și de mecenat a scriitorului.

Versurile alăturate, inedite, ne-au fost încredințate pentru tipar de către Mariana Pândaru. Îi mulțumim și pe această cale. (*Florentin Popescu*)

Cântec despre substanță (ghinionul)

Murmurul sării întâlnind pământul
Carapacea sub care e ascuns alizeul viu
În trecere pe deasupra Canalului Mănecii.

Marea Neagră umplând groapa meteoritului
Tungus
Pluta de corali unduită ușor de vânt
Degetele insului surprinzând pulsul universal
Tresărim cu emoție când pasta subțire
A sângelui
Se îngroașă.

Dincolo, din viitor percep sunete stranii
E ca și cum ar cădea ploaia
Pe acoperișul fierbinte al Constantinopolului.

Cântec despre substanță (călușarul)

În oceanul din sine. Pe firul subțire
Ființa e strivită de buza roșie a cerului
Și muchia aspră de pământ.

Femei cu brațele dezgolite
Năvălind din trupul mățăhălos al extazului
În spațiul alb
Un călușar se agită.

I se vede nebunia jocului pe chip
 Are dinții galbeni, strânși încheștați
 Lubește scena precum o fâșie de gheață
 Spartă de proiectilele fierbinți ale creierului.

În oceanul din sine orice explozie e un semn
 De echilibru și detașare.

Cântec despre substanță (unde începe somnul)

Un colț în aparență asemănător unei culturi de tutun
 Înflorite și dezmiertate de vânt
 Un mal de apă de la care pornește cerul
 Să fluture zdrențuit de îngeri.

O ieșire la mal sau o intrare în apă
 De subsiori ridicat la înălțimea Alpilor
 Să priveghezi șirul de elefanți.

O glazură albă de nori prin care deslușesc
 Popoare mici de sonde cu dinții înfipti
 În inima oceanului.

Eu și pasărea invizibilă. Eu și cerul
 Developat pe aripile ei.

Cântec despre substanță (o prințesă)

Frumusețea lumii sporind lumea
 Cu brize venind dinspre ocean
 În carele de nisip de la Techirghiol
 O prințesă își transformă părul în argint roșu.
 Prin sârmele subțiri, electricitatea
 Fotografiază comportamentul lumii în arșiță
 Numai în ocolul de ape și nămol
 Evoluția speciilor se reia precum
 Respirația bătrânilor în camerele
 De reanimare...

Cântec despre substanță (inimaginabil ocean)

Când în capul oaselor iscodesc ființa
 O întreb despre fire și cosmos
 Basmaua albă pe care o poartă mi se pare a acoperi
 Jumătate din cer.

Ea ascultă cu ochii aplecați
 Semănând cu doina la trup și frumusețe
 Lăsându-mă în cea mai albicioasă dilemă
 Din care nu ies timp de patrușprăzece zile
 Și tot atâtea nopți cât plutesc
 Într-un inimaginabil ocean.

Cântec despre substanță (ochii faraonilor)

Vizitat în grădină de prietenul meu Pompiliu
 Am scăpat printre degete sporii unor ciuperci de bălegar
 Care au fost duși de vânt, au huzurit o vreme
 În cer. Soarele mai avea o sulită până intra în ocean
 De cealaltă parte a lumii.

Sporii albi precum gumele de aur
 Întinși de planete și apoi retrași în ei
 Citeau în ochii faraonilor cum se cucerește
 Un trup stabil într-un univers
 capricios.

Mikhail Larionov – *Stil Life with a Portrait*